

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Reedukace skrz práci v Čínské lidové republice

Re-education through labor in the People's Republic of China

OLOMOUC 2022 Markéta Cábová

Vedoucí práce: Martin Lavička, Ph.D.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Reedukace skrz práci v Čínské lidové republice“ vypracovala samostatně a uvedla veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne.....

Podpis.....

Anotace

Cílem této bakalářské práce je analýza konceptu reedukace skrz práci v Čínské lidové republice. Za pomoci především oficiálních dokumentů, odborných článků a výzkumů se zaměřuji na její historický vývoj od 50. let 20. století, funkce této správní sankce, charakter činů vedoucí k následnému umístění jedinců do reedukačních zařízení a průběh celého reedukačního procesu. Věnuji se také kritice reedukace skrz práci, která roku 2013 vyvrcholila jejím oficiálním zrušením. Na závěr se zabývám sledováním aktuálního vývoje po zrušení reedukace skrz práci, konkrétně v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang. Pro tuto část využívám zejména vyjádření představitelů Komunistické strany Číny a také čínská i zahraniční média.

Klíčová slova: Čínská lidová republika, laojiao, lidská práva, reedukace, reedukace skrz práci, reedukační zařízení, Ujgurové, Xinjiang

Souhrn práce:

Počet stran: 51

Počet slov: 12 880

Počet znaků (včetně mezer): 90 587

Počet titulů použité literatury: 87

Poděkování

Ráda bych poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Martinu Lavičkovi, Ph.D., za cenná doporučení, trpělivost a ochotu během procesu psaní této práce.

Obsah

Seznam zkratek	7
Ediční poznámka.....	8
Úvod.....	9
1 Metodologie.....	11
2 Úvod do systému využívající práci jako formu trestu v Čínské lidové republice... 13	
2.1 Laogai.....	13
2.2 Laojiao.....	14
2.3 Jiuye	14
3 Historický vývoj reedukace skrz práci v Čínské lidové republice	15
3.1 50. léta	16
3.2 60. léta	17
3.3 70. léta	17
3.4 80. léta	18
3.5 Období od 90. let.....	18
4 Funkce reedukace skrz práci	20
4.1 Politická kontrola	20
4.2 Forma vyšetřovací vazby	22
4.3 Kontrola kriminality.....	23
4.4 Kontrola drogově závislých	23
5 Proces reedukace skrz práci.....	25
6 Kritika konceptu reedukace skrz práci	29
6.1 Rozsáhlé užívání	29
6.2 Právní problémy	29
6.3 Přísnost trestu	30
6.4 Lidskoprávní problémy	30
6.5 Zrušení konceptu	31

7	Ujgurové v reedukačních zařízeních po ukončení reedukace skrz práci.....	33
	Závěr	37
	Resumé.....	39
	Bibliografie	40

Seznam zkratek

BBC – British Broadcasting Corporation

CCTV – Čínská ústřední televize

CNN – Cable News Network

Ediční poznámka

Pro zápis jmen, měst, provincií, autonomních oblastí a jakýkoliv dalších názvů v čínštině používám ve své bakalářské práci čínskou transkripci pinyin bez tónových značek. Výjimkou je hlavní město, pro které je ustálené pojmenování Peking. V případě dlouhých názvů, jako například oficiálních dokumentů nebo institucí, uvádím pinyin společně se zápisem ve zjednodušených čínských znacích v poznámce pod čarou. Pokud se v anglických zdrojích často uvádí jiné zažité pojmenování, jako třeba u některých oficiálních dokumentů, příkládám tuto informaci také do poznámky pod čarou. Pro přeložení názvů oficiálních dokumentů do českého jazyka používám vlastní překlad.

Úvod

V této bakalářské práci je mým cílem analýza konceptu reedukace skrz práci – *laodong jiaoyang*¹ v Čínské lidové republice. Úvodem krátce představuji čínský systém využívající práci jako formu trestu. Kromě reedukace skrz práci, kterou zkoumám, se k tomuto systému řadí odsouzení k nucené práci – *laodong gaizao*² a také nucené umístění osob do zaměstnání – *jiuye*³ (Pejan 2000, s. 22). Dále se již věnuji samotnému rámci reedukace skrz práci. Nejdříve především jejímu historickému vývoji od 50. let 20. století do oznámení o zrušení této formy trestu v roce 2013. Poté funkcím této správní sankce, charakteru činů vedoucích k následnému umístění jedinců do reedukačních zařízení a také průběhu celého procesu. Téma reedukace skrz práci, jako prostředek kontroly a pokusu o nápravu jedinců převýchovou, je dle mého názoru velice relevantní. Vztahuje se totiž nejen k minulosti, ale také, jak dále v práci vysvětluji, i k aktuální situaci. Z toho důvodu jsem se rozhodla zabývat právě tímto tématem.

Tento koncept vzbuzoval po dobu své platnosti vlny domácí i zahraniční kritiky, a to především z hlediska ochrany lidských práv či legislativních nedostatků (Williams 2013, s. 1). Ve své práci se těmto konkrétním problémům, které byly předzvěstí vyhlášení oficiálního zrušení reedukace skrz práci roku 2013, věnuji blíže.

Během studování materiálů zabývajících se výše zmiňovanou kritikou této správní sankce a návrhy na její zrušení jsem se například ve výzkumu od Fu Hualing (2009) setkala s otázkou, jak bude v budoucnu nakládáno s „nepohodlnými osobami“. Z tohoto důvodu se v této bakalářské práci taktéž zabývám sledováním aktuálního vývoje, konkrétně v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang. V posledních několika letech se autonomní oblast Xinjiang a etnická menšina Ujgurové, kteří v ní žijí, stali předmětem zpráv v médiích a diskuzí na sociálních sítích. Tyto zprávy častokrát souvisely s porušováním lidských práv Ujgurů. Hovořilo se například o vymazávání jejich kultury a o nucené práci (Zhang, Wallis a Meers 2021, s. 4). Při svém studijním pobytu v Čínské lidové republice jsem měla možnost poznat příslušníka této etnické menšiny a na to téma tak mohla nahlédnout prizmatem jeho osobních zkušeností, což pro mě bylo velice obohacující.

¹ 劳动教养

² 劳动改造

³ 就业

Myslím si, že má práce může být přínosná především pro čtenáře zajímající se o oblast lidských práv v Čínské lidové republice. Domnívám se, že porozumění celému konceptu reedukace skrz práci je rovněž klíčové pro lepší orientaci v problematice, o které se ve světě aktuálně hovoří. Touto problematikou je porušování lidských práv Ujgurů. Právě proto jsem se rozhodla zpracovat toto téma ve své bakalářské práci.

1 Metodologie

Mnou položené výzkumné otázky, které v následujících kapitolách zodpovídám zní následovně:

1. Co bylo charakteristické pro osoby podstupující reedukaci skrz práci?
2. Existují zprávy o umístování osob do reedukačních zařízení i v dnešní době, tedy po oficiálním zrušení reedukace skrz práci roku 2013? Jak je to případně právně ošetřeno?

Pro uvedení do tématu reedukace a pochopení myšlenky reformy a korekce chování v čínském prostředí jsem využila zdrojů zaměřujících se na penologii, vědu zabývající se výkonem a efektivitou trestů (Scott 2008, s. 7). Vnímání nápravy chování ve svém odborném článku popisuje například autor Victor H. Li (1973).

Na zodpovězení první otázky čerpám z oficiálních dokumentů a materiálů vydaných do roku 2013. Tyto zdroje vydané před rokem 2013 reagují na změny v systému a na situaci před samotným vyhlášením konce reedukace skrz práci. U těchto materiálů se jedná především o odborné články a výzkumy. Mnohé z nich jsou obsahově důležité díky statistickým údajům, jako například výzkum od Fu Hualing (2009), a výpovědím lidí, kteří reedukací prošli. Na to se ve výzkumu zaměřuje Martin King Whyte (1973). Konkrétnější informace o jeho výzkumu zmiňuji níže společně s dalšími příklady materiálů využívajícími výpovědi osob. Kromě materiálů vydaných do roku 2013 pracuji také s těmi, které byly vydány po ukončení konceptu reedukace skrz práci. Sarah Biddulph (2015) se za ním ve svém výzkumu kriticky ohlíží a věnuje se otázkám budoucího vývoje trestů. Co se týče problémů, se kterými jsem se při práci se zdroji setkala, tak se dle mého názoru jedná o absenci většího množství odborných článků a výzkumů provedených po roce 2013, které by se tematikou reedukace skrz práci zpětně zaobíraly.

V oblasti historického vývoje a zkoumání, jak se v čase měnilo zacílení na určité skupiny osob, které musely podstupovat reedukaci, byl velice přínosný výzkum od Fu Hualing (2005). Obsahuje totiž výše zmíněné statistiky, které se týkají počtu osob přijímaných do reedukačních institucí a charakteru činů, kterých se dopustili.

Některé mnou zkoumané články byly napsány po provedení rozhovorů s lidmi, kteří samotnou reedukací prošli a mohou tak nabídnout náhled do dění v příslušných zařízeních. Martin King Whyte (1973) ve svém výzkumu vedl rozhovory s osmi osobami, které podstoupily reedukaci v období pozdních 50. a v průběhu 60. let, většina z nich

pobývala v zařízeních v provincii Guangdong. Osobní příběhy obsahuje také výzkum od organizace pro lidská práva – Amnesty International (2013). Obzvláště přínosná, díky osobní zkušenosti se životem v pracovním táboře po dobu 19 let, je dle mého názoru publikace, kterou napsal Harry Wu (1992).

Dále vycházím z materiálů vysvětlujících legislativní pozadí reedukace skrz práci. Některé z těchto materiálů poukazují na legislativní nedostatky. Veron Hung (2002) ve své výpovědi před Výkonnou parlamentní komisí pro Čínu vysvětluje, že příslušné vydané dokumenty nejsou konzistentní se správním trestáním. Dále se zamýšlí nad zneužitelností celého konceptu a ve svém empirickém výzkumu (2003) provedla rozhovory se 140 soudci, profesory práv, právníky a úředníky s osobní nebo administrativní zkušeností s reedukačními zařízeními.

Hledání odpovědi na druhou otázku a zároveň propojení tématu reedukace skrz práci se současnou dobou provádím analýzou aktuálních zdrojů. Mezi ně patří jak čínská, tak zahraniční média. Z čínských médií je to například China Daily a CCTV News, ze zahraničních médií BBC News, The New York Times a CNN News. Dále využívám články a výzkumy zveřejněné Mezinárodním konsorciem investigativních novinářů – ICIJ a Australským institutem pro strategickou politiku – ASPI.

2 Úvod do systému využívající práci jako formu trestu v Čínské lidové republice

2.1 Laogai

Před podrobnějším zkoumáním samotného konceptu reedukace skrz práci je potřebné vysvětlit celý systém využívající práci jako formu trestu. Čínským systémem využívajícím práci jako formu trestu rozumíme systém zařízení, pod který spadají pracovní tábory, vězeňské továrny, detenční a reedukační zařízení. Tento systém sestává ze tří kategorií – *laogai*, *laojiao* a *jiuye* (Pejan 2000, s. 22).

Termínem *laogai*, celým názvem *laodong gaizao*, v čínském jazyce označujeme odsouzení k práci (He 2001, s. 228). Jednalo se o nejběžnější formu trestu pomocí manuální práce (Pejan 2000, s. 22), která se do roku 1994, kdy došlo k jejímu přejmenování v termín „vězení“ – *jianyu*⁴, používala ve snaze o nápravu chování odsouzených osob. Náprava probíhala za použití nehumánních praktik (Laogai Research Foundation 2017). Zmiňovanou odsouzenou osobou se dle článku 46 trestního zákoníku rozumí člověk odsouzený k trestu odnětí svobody na dobu určitou, či k době doživotní, přičemž může probíhat ve vězení, ale i jiném zařízení. Článek 46 dále odsouzené osobě nařizuje participaci na fyzické práci, pokud je toho schopna, ponaučit se a napravit své chování (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 1979). Nařízení účasti na fyzické práci v *laogai* táborech se ukázala jako efektivní pro dosažení podobných hospodářských výsledků jako u běžných podniků. Z důvodu efektivity byla proto fyzická práce v *laogai* táborech významná pro národní hospodářství (Wu 1997, s. 48).

Za oficiální start užívání *laogai* se považují 50. léta 20. století. Po zisku nadvlády po založení Čínské lidové republiky roku 1949 vynakládala Komunistická strana Číny – *Zhongguo Gongchandang*⁵ úsilí s cílem redukce nepřátel. Vyvíjené úsilí probíhalo prostřednictvím kampaní. Kvůli velkému množství zadržených bylo nutné přijít s novou strategií pro jejich umístění. Po vzoru sovětských gulagů se v květnu roku 1951 na Třetí národní konferenci o veřejné bezpečnosti⁶ rozhodlo o vzniku *laogai*. Na rozdíl od gulagů,

⁴ 监狱

⁵ 中国共产党

⁶ *Di san ci quanguo gong'an huiyi* – 第三次全国公安会议

které spadaly pod správu tajné policie, však spadaly pod přímou správu jednotlivých provinčních úřadů veřejné bezpečnosti (Deckwitz 2012, s. 21–22).

2.2 Laojiao

Druhou kategorií celého systému, kterou se konkrétně v mé bakalářské práci dále zabývám, je *laojiao*, v nezkrácené verzi *laodong jiaoyang* neboli reedukace skrz práci (He 2001, s. 228). Reedukaci skrz práci popsalo Ministerstvo veřejné bezpečnosti Čínské lidové republiky⁷ jako správní sankci prostřednictvím reedukace (Luo 1955). Reedukace měla dle Ministerstva veřejné bezpečnosti za cíl převychovat problematické osoby v ukázkové občany respektující zákony, milující svou zemi a dál vyvíjející snahu budovat socialismus (Human Rights Watch 1998).

Mezi osobami, které byly odsouzeny k práci, a těmi, které měly podstoupit proces reedukace skrz práci, byl zásadní rozdíl. Ten spočíval především v tom, že se osoby, které měly být reedukovány, nedopustily trestného činu. Z tohoto důvodu se o nich nehovořilo doslova jako o věznicích, ale jako o „pracovnících“ – *laojiao ren yuan*⁸, kteří před počátkem své reedukace nepodstoupili soudní řízení (Pejan 2000, s. 22). *Laogai* a *laojiao* se od sebe rovněž lišilo dobou, po kterou musela osoba trest vykonávat. V případě *laogai* se mohlo jednat dokonce o dobu doživotní. Osoby podstupující reedukaci skrz práci mohly být v mnoha případech propuštěny po uplynutí tří let (Whyte 1973, s. 257).

2.3 Jiuye

K propuštění, které výše zmiňuji, ale nedocházelo v pravém slova smyslu. Lidé, u kterých uplynula doba trestu, dále nuceně nastupovali do zaměstnání. Tento proces se nazýval *jiuye*. Zaměstnaná osoba – *jiuye ren yuan*⁹ má v tomto případě jiný význam, než je běžně užívané označení pro člověka na svobodě mající zaměstnání. Tito lidé museli nadále pokračovat v nápravě, a to prostřednictvím práce v podnicích nazývajících se *laogai qiye*¹⁰, vedených úřady veřejné bezpečnosti (Wu 1992, s. 108).

Pochopení myšlenky nápravy je klíčové pro porozumění celého konceptu reedukace skrz práci, proto se jím, společně s jeho historií, zabývám v následující kapitole.

⁷ *Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu* – 中华人民共和国公安部

⁸ 劳教人员, v anglickém jazyce se využívá pojmenování „personnel“

⁹ 就业人员

¹⁰ 劳改企业

3 Historický vývoj reedukace skrz práci v Čínské lidové republice

Uchopení myšlenky korekce „problematického“ chování a toho, jakým způsobem ke korekci v čínském prostředí dochází, může být obtížné. Může se totiž zdát, že v čínském prostředí dochází k určitému unikátnímu postupu, který se zcela odlišuje od jiných zemí. Ve skutečnosti je ale v čínském prostředí při procesu korekce chování přítomná směs známých, protikladných vlivů jako například idealismus a pragmatismus nebo trest a rehabilitace (Shaw 2010, s. 53).

V České republice je postihováno porušení právního řádu, který je jasně dán v psané formě prostřednictvím vydaných zákonů či předpisů (E-justice 2020).

V případě Čínské lidové republiky se kromě vydaných zákonů může vyžadovat dodržování určitých norem, které jsou veřejnosti zprostředkovány pomocí masových médií, jako například novin Komunistické strany Číny Lidový deník – *Renmin Ribao*¹¹. Nemusí se jednat o „zákony“ jako takové, tedy přijaté zákonodárným sborem (Li 1973, s. 150). Například právě správní sankce *laojiao* nebyla vymáhána zákonem vyhlášeným Všečínským shromážděním lidových zástupců¹² a jeho Stálým výborem¹³, ale na základě rozhodnutí Státní rady Čínské lidové republiky¹⁴ a Ministerstva veřejné bezpečnosti (Hung 2003, s. 37). Přestože nejsou výše zmiňované normy vyhlášeny zákonodárným sborem, jasně definují, co je přípustné chování, a popisují důsledky při jeho nedodržení (Li 1973, s. 150).

Proces korekce chování je v čínském prostředí připodobněný k léčbě symptomů u nemocného pacienta. Pokud chování člověka směřuje k tomu, že by se mohl dopustit porušení daných norem, probíhá ze strany blízkého okruhu osob snaha o jeho nápravu. Blízký okruh se tak pokouší o rychlé „vyléčení symptomů“. Snaha o nápravu může spočívat například v kritice nesprávného chování a v poukázání na to, co se považuje za správné. V situaci, kdy je jasně ukázáno, co je správné, a co ne, zvolí si většina osob právě to, co společnost považuje za vyhovující. Z tohoto důvodu došlo k přesvědčení, že člověk může své chování zcela napravit (Ibid., s. 152–154).

¹¹ 人民日报

¹² *Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui* – 中华人民共和国全国人民代表大会

¹³ *Quanguo Renmin Daibiao Dahui Changwu Weiyuanhui* – 全国人民代表大会常务委员会

¹⁴ *Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan* – 中华人民共和国国务院

Reedukace skrz práci od roku 1955 začala sloužit jako správní sankce pro potrestání osob, které se dle trestního práva nedopustily postihnutelných trestných činů. Tito lidé se měli dopustit narušení společenského řádu a přestupků. Narušení společenského řádu mohlo spočívat v nezaměstnanosti, neposlušnosti na pracovišti a dalším jednání, které by bránilo v budování socialismu. Správní sankce v podobě reedukace skrz práci poté nastala po schválení ze strany řídicích výborů. Součástí řídicích výborů byli úředníci z odborů pro občanské záležitosti, spravedlnosti, veřejné bezpečnosti a práce (Zhou 1991, s. 17–18). Bližším postupem, který předcházel samotné reedukaci v příslušných zařízeních, se zabývá v páté kapitole s názvem „Proces reedukace skrz práci“. Dále se v této kapitole zaměřuji na historický vývoj *laojiao* od 50. let 20. století.

3.1 50. léta

Počátek reedukace skrz práci se datuje do roku 1955. V tomto roce vydal Ústřední výbor Komunistické strany Číny¹⁵ „Instrukce k důkladné eliminaci skrytých kontrarevolucionářů“¹⁶ (Yu 2010, s. 67). Jednou z instrukcí je použití alternativní metody trestu, pokud nebylo možné dotyčnou osobu oficiálně odsoudit. Dotyčný zároveň nemohl setrvat ve svém dosavadním zaměstnání, nebo zůstat na svobodě nezaměstnán. Tento člověk dle Ústředního výboru nepřišel zcela o svobodu, měl ale společně s dalšími vykonávat fyzickou práci pro stát a dostat za ni zapláceno (Zhongguo Gongchandang Zhongyang Weiyuanhui 1955).

O rok později Ústřední výbor upřesnil, že cílem reedukace skrz práci by měla být převýchova daných osob v pro stát užitečné občany (Yu 2010, s. 67). Mezi další doplnění patřilo obsažení přestupků jako důvod pro reedukaci. Ačkoliv se Komunistická strana Číny snažila odlišit podobu *laojiao* od trestu odnětí svobody, v praxi se jednalo v podstatě o totéž (Fu 2005, s. 813).

Roku 1957 vydala Státní rada Čínské lidové republiky jeden ze tří nejdůležitějších dokumentů týkající se reedukace skrz práci s názvem „Rozhodnutí Státní rady o reedukaci skrz práci“¹⁷. Zároveň probíhala také Kampaň proti pravičákům – *Fan youpai yundong*¹⁸. Reedukace skrz práci se tedy vztahovala na velké množství osob, které

¹⁵ Zhongguo Gongchandang Zhongyang Weiyuanhui – 中国共产党中央委员会

¹⁶ Zhonggong Zhongyang guanyu chedi suqing ancang de fangeming fen zi de zhishi – 中共中央关于彻底肃清暗藏的反革命分子的指示

¹⁷ Guowuyuan guanyu laodong jiaoyang wenti de jue ding – 国务院关于劳动教养问题的决定, v anglickém jazyce se využívá název „1957 Decision“

¹⁸ 反右派运动

Komunistická strana Číny považovala za „nepohodlné“ (Ibid., s. 814). Dokument z roku 1957 rozřazoval osoby do čtyř kategorií. Pokud určité kategorii osoba odpovídala, měla podstoupit *laojiao*. Do první kategorie spadaly osoby neplnící své povinnosti a dopouštějící se činů, za které nemohly být trestně stíhány. Zřetel byl kladen i na to, zda se člověk těchto činů dopustil opakovaně. Druhá kategorie náležela „kontrarevolucionářům“ a kritikům socialismu. V případě třetí kategorie to byly osoby odmítající dlouhodobě pracovat, narušující pracovní kázeň a veřejný pořádek. Do poslední kategorie spadali lidé, kteří neuposlechli pokyny v případě přidělení práce a nadále způsobovali potíže. (Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan 1957). Na tomto dokumentu si lze povšimnout nepříliš konkrétního popisu „problematického“ chování. Vágní popis kategorií mohl sloužit k „flexibilnějšímu“ využití této sankce. Konkrétnějším charakterem činů, které vedly k následnému umístění osob do reedukačních zařízení, se proto blíže zabývám ve čtvrté kapitole.

3.2 60. léta

V 60. letech rekordně vzrostl počet osob v reedukačních zařízeních. Bylo to následkem častého využívání *laojiao* jako nástroje v boji proti „pravičákům“ a „kontrarevolucionářům“. Během 50. let tuto sankci ve velkém měřítku volily také průmyslové podniky jako řešení v případě trestání problémových pracovníků. Zneužívání této správní sankce, například právě ze strany průmyslových podniků, způsobilo ztrátu kontroly nad její správou. Expanze *laojiao* byla totiž tak rozsáhlá, že roku 1960 dosáhl celkový počet osob podstupující reedukaci skrz práci 499 523. Ústřední výbor tak musel v 60. letech omezit užívání *laojiao* a schválil užití nových pravidel, která navrhlo Ministerstvo veřejné bezpečnosti (Fu 2005, s. 816). Dle nových pravidel nebylo například možné posílat nehodící se nebo problémové pracovníky do reedukačních zařízení. Omezilo se také zřizování nových zařízení a doba v nich strávená na dva až tři roky (Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu 1961). Ke konci 60. let se počet osob v reedukačních zařízeních snížil na přibližně pět tisíc (Fu 2005, s. 818).

3.3 70. léta

K opětovnému nárůstu využívání *laojiao* došlo až ke konci 70. let z důvodu potřeby kontroly veřejného pořádku. Stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců roku 1979 ratifikoval nová pravidla pro reedukaci skrz práci, která jsou obsažena

v dokumentu „Doplňující rozhodnutí Státní rady ohledně reedukace skrz práci“¹⁹ (Yu 2010, s. 69). V tomto dokumentu stojí, že administrativa *laojiao* bude řízena vedením na provinční úrovni ve velkých či středně velkých městech. Doba strávená reedukací se tentokrát omezila na tři roky s možným prodloužením o jeden rok (Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan 1979).

3.4 80. léta

Po implementaci dokumentu z roku 1979 se soustředila pozornost především na osoby, které se dopustily přestupků. Osob podstupujících reedukaci skrz práci z politických důvodů nebylo tolik jako například v průběhu 50. let. Také se jednalo o jedince mladší, pocházející především z měst. Statistiky z roku 1980 ze zařízení v provincii Shandong ukazují, že více než 70 % osob patřilo do věkové kategorie 17–25 let. Podle těchto statistik se 90 % jedinců dopustilo krádeží nebo rvaček na veřejnosti. Vzhledem k nízkému věku pachatelů se v reedukačních zařízeních vynakládala obzvláště velká snaha o jejich napravení, například prostřednictvím nových programů. Policisté v těchto programech přistupovali k přítomným jako rodiče ke svým dětem či učitelé k žákům (Fu 2005, s. 819).

Ke schválení třetího legislativního dokumentu upravujícího reedukaci skrz práci „Zkušební metody reedukace skrz práci“²⁰ došlo roku 1982 (Hung 2003, s. 37). Dokument opět rozšiřoval škálu činů vedoucí k následné reedukaci (Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan 1982).

3.5 Období od 90. let

Koncept čelil především od 90. let kritice jak domácí, tak i zahraniční. V domácím prostředí se při kritizování často poukazovalo na nedokonalosti ve třech výše zmiňovaných dokumentech z let 1957, 1979 a 1982. Kritika ze zahraničí se týkala především porušování lidských práv. V mnohých případech se kritizovalo užití tohoto trestu v případě absence důkazů, na základě kterých by bylo možné osobu usvědčit z trestného činu (Hung 2003, s. 37). Z toho důvodu byla Čínská lidová republika nucena podepsat s Radou pro lidská práva Organizace spojených národů souhlas ke snaze o

¹⁹ *Guowuyuan guanyu laodong jiaoyang de buchong guiding* – 国务院关于劳动教养的补充规定, v anglickém jazyce se využívá název „1979 Decision“

²⁰ *Laodong jiaoyang shixing banfa* – 劳动教养试行办法, v anglickém jazyce se využívá název „1982 Trial Methods“

dodržování lidských práv. Souhlasem se Čínská lidová republika konkrétně zavazovala k dodržování lidských práv ve spojitosti s budoucností *laojiao* (Fu 2005, s. 820).

Problémům konceptu, které v roce 2013 vygradovaly k jeho úplnému zrušení, se dále věnuji v šesté kapitole s názvem „Kritika konceptu reedukace skrz práci“. V následující kapitole se pro specifikaci „problematického“ chování blíže zabývám funkcemi reedukace skrz práci.

4 Funkce reedukace skrz práci

Z předchozí kapitoly popisující historický vývoj reedukace skrz práci lze vyvodit, že se funkce této sankce v průběhu let přizpůsobovala aktuální situaci v Čínské lidové republice. Funkce *laojiao* můžeme tedy roztrdit do následujících kategorií, které zároveň souvisí s charakterem činů vedoucích k umístění do reedukačních zařízení.

4.1 Politická kontrola

Jednou z prvotních funkcí reedukace skrz práci byla právě politická kontrola, kdy se Komunistická strana Číny zaměřovala na trestání svých nepřátel.

V období vzniku *laojiao* se jednalo nejdříve o tzv. „kontrarevolucionáře“. Proto mezi lety 1955 a 1957 probíhala v Čínské lidové republice Kampaň za vymýcení skrytých kontrarevolucionářů – *Sufan yundong*²¹. Kampaň měla za cíl zbavit se osob, které by se mohly pokusit o podkopání nové, roku 1949 nastolené, komunistické vlády (Endrey 1981, s. 73). Od roku 1957 se věnovala pozornost také osobám označeným za „pravičáky“. Obě skupiny bývaly v 50. letech hojně přijímány do reedukačních zařízení. Dle statistik z let 1957 až 1960 z reedukačního zařízení v provincii Shandong se z celkového počtu přítomných z 59 % jednalo o osoby podstupující reedukaci z politických důvodů (Fu 2005, s. 815).

Ačkoliv využívání reedukace skrz práci jako politické kontroly dosáhlo vrcholu v 50. letech, patřilo *laojiao* i později mezi důležité nástroje pro udržení politické stability (Jiang 2016, s. 59).

Na konci 80. let bývali do reedukačních zařízení často posíláni lidé kritizující vládu nebo třeba aktivisté v boji za demokracii. Mezi ně spadali především lidé vylepující protivládní plakáty a distribuující brožury hanící komunistické představitele. Trestány byly i snahy o kontaktování vlády na Taiwanu a účast na demokratickém hnutí v roce 1989 (Fu 2005, s. 827).

S následným počátkem užívání internetu se rozrostl také počet jeho uživatelů, kteří zde hájili lidská práva nebo se angažovali v ekologickém aktivismu (Amnesty International 2013, s. 10). Amnesty International uvádí příběhy dvou mužů z Chongqingu, kteří museli *laojiao* podstoupit kvůli zveřejnění příspěvků na internetu. Ve svých

²¹ 肃反运动

příspěvcích se měli dopustit kritiky Komunistické strany a vládních představitelů. V obou případech se příspěvky týkaly tehdejšího tajemníka výboru Bo Xilaie²². První z mužů přeposlal obrázek postavičky připomínající zmíněného politika do internetového fóra. K obrázku připsal kritický komentář. Jelikož si neuvědomil závažnost situace, nenajmul si právníka, a nakonec v reedukačním zařízení strávil dva roky. Druhý muž byl nařčen z kritiky a „podněcování podvrácení státní moci“ prostřednictvím příspěvků na mikrobloggeru. Na rozdíl od prvního muže si najal právníka, ale po odvolání u soudu prohrál. Díky medializaci případu ho ze zařízení propustili po patnácti měsících (Ibid., s. 10–11). K propuštění v obou případech došlo až poté, co v roce 2013 obvinili Bo Xilaie z braní úplatků, zneužívání moci a korupce (Reuters 2013).

Po teroristických útocích na Světové obchodní centrum a Pentagon roku 2001 ve Spojených státech amerických se užití *laojiao* rozšířilo i o osoby, které by mohly představovat teroristickou hrozbu a také narušovat zachování územní celistvosti. Za takovou hrozbu autority považovaly například Tibetany a Ujgury (Fu 2009, s. 2). Organizátoři aktivit představující teroristickou hrozbu bývali odsouzeni za trestné činy. Jejich sympatizanti, kteří se aktivit účastnili, museli podstoupit *laojiao*. Dle průzkumu v zařízení nacházející se v Xinjiangu muselo 46,4 % osob podstoupit reedukaci skrz práci kvůli „vazbám na zákonem nepovolené organizace a náboženství představující hrozbu“. Dalších 27,2 % osob se dopustilo účasti na „tisku nezákonných publikací a propagačních materiálů“. V 19,3 % se jednalo o obvinění z účasti na „ukrývání zločinců či zbraní nebo jakémkoliv napomáhání nebezpečným organizacím“. Zbylí lidé čelili obviněním z účasti na „nezákonné výrobě výbušnin“ (Fu 2005, s. 828).

Reedukace skrz práci se ve 21. století vztahovala i na vyznavače náboženského hnutí *Falun Gong*²³ (Jiang 2016, s. 60). Toto hnutí, které roku 1992 založil Li Hongzhi²⁴, využívá prvky taoismu a buddhismu. Praktikuje také cvičení pěstující vitální energii *qi*²⁵. Hnutí nebylo akceptováno, protože nekorespondovalo s marxistickou ideologií (Travagnin 2020, s. 153). Mělo ohrožovat fyzický i duševní stav veřejnosti a narušovat veřejný pořádek. Bylo označeno za nebezpečný kult (Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China 2000). V roce 1999 informovalo Ministerstvo veřejné bezpečnosti o rozhodnutí postavit *Falun Gong* mimo zákon (China News Network 2001).

²² 薄熙来

²³ 法轮功

²⁴ 李洪志

²⁵ 气

V neposlední řadě bych v rámci *laojiao*, jako nástroje pro politickou kontrolu, ráda zmínila trestání petičníků. Jedná se o osoby žádající nápravu prostřednictvím petic – *xinfang*²⁶, které předloží příslušným autoritám (Amnesty International 2013, s. 14). Celý systém podávání petic funguje za předpokladu, že obyčejní lidé důvěřují vládě na vyšší úrovni. Věří tomu, že pokud místní vláda selže a nevyřeší jejich problémy, vláda na vyšší úrovni stále pracuje v jejich prospěch (Palmisano 2014). Článek 41 Ústavy Čínské lidové republiky z roku 1982 občanům garantuje právo kritizovat či provádět návrhy a předkládat je jakémukoliv státnímu orgánu nebo funkcionáři. Rovněž ručí za to, že by takové stížnosti neměly být potlačovány a občanům by se za ně neměl nikdo mstít (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 1982). Složitost mnoha případů ale vedla k nemožnosti jejich vyřešení nebo k prodlevám. Z toho důvodu muselo roku 2005 dojít k jistým regulacím. Regulace se týkaly pravidel navrhování petic a zakazovaly také petičníkům vytváření organizovaných skupin a konání následných masových demonstrací (Woo 2013, s. 64). Na konci roku 2009 navíc orgány místní samosprávy v Shenzhenu vydaly oběžník, kde informovaly o projevech „nenormálního petičního chování“, za které hrozilo potrestání. Podstoupit reedukaci skrz práci museli petičníci za vykřikování sloganů, nošení oblečení s popisy jejich požadavků, rozdávání materiálů s informacemi ohledně konkrétní petice a pořádání stávek. Oběžník byl považován za kontroverzní, protože se nejednalo o zákon vydaný Všečínským shromážděním lidových zástupců nebo jeho Stálým výborem (Congressional-Executive Commission on China 2010).

4.2 Forma vyšetřovací vazby

Další funkce této správní sankce spočívala ve formě prodlouženého předsoudního vyšetřování. V takovém případě člověk podstupoval *laojiao* z důvodu již uplynulé, zákonem stanovené lhůty pro zadržení. Orgány veřejné bezpečnosti reedukaci skrz práci využívaly v případě potřeby delší doby pro sběr důkazů. Pokud by potřebné důkazy byly k dispozici, daný člověk by mohl být obviněn z konkrétního trestného činu a zahájilo by se soudní řízení (Möller-Jönsson 2008, s. 33). Užití se týkalo i případů, kdy se předpokládalo, že daná osoba skutečně spáchala závažný čin, ale policie nakonec nebyla schopna důkazy předložit (Fu 2009, s. 3).

²⁶ 信访

Přesné procento osob, které *laojiao* podstupovalo právě z důvodu prodlouženého předsoudního vyšetřování, není známo. Reedukační instituce odhadují národní průměr v rozmezí 5–10 %. V provincii Guangdong pod zadržení z tohoto důvodu spadalo přibližně 20 % případů a v provincii Shandong 37 % (Fu 2005, s. 826).

4.3 Kontrola kriminality

Kontrola kriminality se především od počátku 80. let stala jednou z primárních funkcí reedukace skrz práci. To je zřejmé z předchozí kapitoly zabývající se jejím historickým vývojem.

Od vydání „Zkušebních metod reedukace skrz práci“ roku 1982 se užití *laojiao* rozrostlo a pokrývalo téměř všechny činy narušující veřejný pořádek. Díky dokumentu z roku 2002 „Zásady pro případy reedukace skrz práci řešené orgány veřejné bezpečnosti“²⁷ byla lépe objasněna „catch-all“ povaha této sankce v souvislosti s charakterem činů, kterých se jedinci dopustili (Jiang 2016, s. 58). Podstoupení *laojiao* se dle výše zmíněného dokumentu týkalo osob, které spáchaly přestupky, ale nebyly žalovány prokuraturou (Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu 2002). Kromě toho se zaměřovala pozornost na osoby, které se dopouštěly přestupků opakovaně. *Laojiao* tak mělo sloužit jako efektivní prostředek pro jejich nápravu (Biddulph 2015, s. 2).

Mezi časté činy patřily krádeže, prostituce, podvody a rvačky na veřejnosti (Ibid., s. 5). Cítilo se i na potrestání „nemorálních činů“ narušujících společenský řád. Za takové činy se považovalo například cizoložství, sebepoškozování vězňů nebo narušování plynulého průjezdu vlaků. Většiny zmiňovaných činů se dle statistik dopouštěli muži, procento žen v reedukačních zařízeních v průběhu let klesalo (Fu 2005, s. 824).

4.4 Kontrola drogově závislých

Kontrola drogově závislých sloužila jako poslední z funkcí *laojiao*. Komunistická strana Číny se již od roku 1949 snažila o vyřešení problémů, mezi které spadala produkce opia a jiných drog, obchod s drogami a závislosti na nich (Biddulph a Xie 2011, s. 978). Období 80. let, kdy probíhala tzv. „politika otevření se světu“ – *gaige kaifang*²⁸, přineslo kromě ekonomického růstu také potíže s častějším užíváním drog. Počet registrovaných uživatelů drog v detoxikačních zařízeních se roku 1990 vyšplhal na 70 000. Roku 2000

²⁷ *Gong'an jiguan banli laodong jiaoyang anjian guiding* – 公安机关办理劳动教养案件规定, v anglickém jazyce se využívá název „2002 Rules“

²⁸ 改革开放

se číslo zvýšilo na 850 000 registrovaných uživatelů. Nejmladšímu z nich bylo 10 let (Human Rights Watch 2008, s. 2; Sina News 2001).

Po vydání „Rozhodnutí Stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců o kontrole narkotik“²⁹ v roce 1990 se začala reedukace skrz práci vztahovat i na uživatele drog. Konkrétně na ty, kteří ve svém počinání pokračují i přes předešlé zadržení policií a podstoupení povinného protidrogového programu (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 1990).

Dle 90% míry relapsu po podstoupení několikaměsíčního protidrogového programu lze usoudit, že nebyl příliš efektivní. To sloužilo také jako odůvodnění, proč by mělo být *laojiao* tím nejlepším řešením, jak pomoci závislým osobám. Mělo totiž trvat minimálně tři roky, než člověk eliminuje psychologickou závislost na dané droze (Fu 2005, s. 825). Podle průzkumu Human Rights Watch ovšem reedukační zařízení neposkytovala závislým vhodnou péči. Bylo s nimi zacházeno spíše jako se zločinci než s pacienty (Human Rights Watch 2008 s. 1). V rozhovorech se někteří z nich svěřili se svými předchozími zkušenostmi při výkonu *laojiao*. Popisovali absenci jakékoliv protidrogové terapie, místo toho jen pracovali a jejich zdravotní stav se zhoršoval. Někteří byli také HIV pozitivní (Ibid., s. 37).

Z toho důvodu vstoupil v platnost „Protidrogový zákon“³⁰, který od roku 2008 ukončil reedukaci skrz práci pro drogově závislé (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 2007). Zákon měl podle vlády představovat humánnější způsob, jak omezit užívání drog, a poskytnout lepší ochranu pro osoby se závislostí. I přesto ale výše zmiňované, nelidské zacházení se závislými pokračovalo. Od platnosti nového zákona však ne ve formě *laojiao*, ale v umístění do detenčních zařízení pro drogově závislé (Human Rights Watch 2010, s. 2).

V následující kapitole se blíže věnuji tomu, jak dle dotázaných reedukace skrz práci probíhala.

²⁹ *Quanguo Renmin Daibiao Dahui changwu weiyuanhui guanyu jindu de jueding* – 全国人民代表大会常务委员会关于禁毒的决定, v anglickém jazyce se využívá název „1990 Decision“

³⁰ *Zhonghua Renmin Gongheguo jindu fa* – 中华人民共和国禁毒法

5 Proces reedukace skrz práci

Samotné reedukaci skrz práci předcházela proces rozhodování o umístění osob do příslušných zařízení. O tomto procesu rozhodovaly výbory zřízené úřady veřejné bezpečnosti. Tyto výbory měly za úkol zkoumat jednotlivé případy v souladu s vydanými zákony a regulacemi. Výbory zřízené úřady veřejné bezpečnosti dále vydávaly rozhodnutí o tom, zda nařídít reedukaci skrz práci (Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu 2002).

Před umístěním do zařízení, kde probíhalo *laojiao*, mohlo dojít ke třem scénářům. První případ, který mohl nastat, spočíval v umístění osoby, z jakéhokoliv důvodu, do detenčního zařízení. Pokud v něm bylo rozhodnuto, že je *laojiao* vhodným trestem, proběhlo přemístění člověka na místo, kde probíhala reedukace skrz práci. Ve druhém případě se jednalo o doporučení k reedukaci od podniku, kolektivu nebo organizace spjaté s danou osobou. Následovalo propuštění ze zaměstnání pro podezření, že se osoba dopustila některých z činů popsaných v předešlé kapitole. V momentu propuštění se náhle objevila policie s informací, že vláda vydala „oznámení k reedukaci skrz práci“, a osobu odvedla do vazby. Daný člověk tak do samotného příchodu policie o ničem netušil (Wu 1992, s. 95–96). Kromě zaměstnání se policie objevovala například i ve školách, aby zadržela studenty. Takovou zkušenost popisuje v rozhovoru s Deutsche Welle právě Harry Wu. Jeho společně s dalšími studenty zadržela policie ve chvíli, kdy byli shromážděni a vyloučeni ze školy (Laycock 2013). Harry Wu byl označen za „kontrarevolucionáře“ kvůli kritice sovětské okupace Maďarské lidové republiky v roce 1956. V *laogai* zařízeních strávil 19 let a po propuštění zahájil mezinárodní kampaň na odhalení praktik v *laogai* a *laojiao* táborech. Zemřel roku 2016 (Langer 2016). Třetí možnost, která mohla nastat, spočívala v doporučení k reedukaci rodičem nebo opatrovníkem. Jednalo se ale o velmi vzácnou situaci, méně než 1 % zadržení (Wu 1992, s. 96). Kromě výše zmíněné situace, kdy osoba nevěděla o existenci rozhodnutí k podstoupení *laojiao*, se setkáváme s případy, kdy rodina nebyla informována o tom, kde se jejich příbuzný nachází. Amnesty International po provedených rozhovorech uvádí, že policie často zapomínala rodinné příslušníky informovat, někdy i po dobu několika měsíců (Amnesty International 2013, s. 15).

Tábory, kde probíhala reedukace skrz práci, se zpočátku nacházely především v odlehlých oblastech ideálních pro těžbu, zemědělství, rekultivaci půdy nebo chov hospodářských zvířat. S příchodem „politiky otevření se světu“ na konci 70. let se

strategie pro umístění zařízení změnila. Přesunuly se blíže k městům z praktických důvodů. Výhoda spočívala v rekrutování nových, vzdělaných dozorců z městských oblastí. Zařízení tak navíc mohla „poskytovat“ i kvalitnější reedukační programy pomocí nového pedagogického personálu nebo bylo možné zaměstnat nové lékaře pro poskytnutí zdravotní péče (Shaw 2010, s. 56). I přesto ale lidé podstupující *laojiao* popisovali nedostatečnou péči v zařízeních (U.S. Department of Justice 2011, s. 3). Těmito lidskoprávními problémy se zabírám v následující kapitole. Práce v táborech se s přesunem do blízkosti měst stala efektivnější také díky lepšímu přístupu k dopravě. Pokrok nastal i v oblasti komunikace s okolím jako třeba s dodavateli (Shaw 2010, s. 57).

Podstupující *laojiao* bývali rozdělováni do různě velkých skupin, ve kterých spolu vykonávali práci a reedukovali se. Nejmenší skupina – *xiaozu*³¹ se skládala z 10–15 osob, které spolu každodenně komunikovaly a byly v úzkém kontaktu. Každá *xiaozu* měla svého vedoucího zvoleného autoritami pro jeho ochotu spolupracovat v kombinaci s výbornými pracovními a vůdčími schopnostmi (Whyte 1973, s. 258).

Spojení práce a produkce s politickým a kulturním vzděláním se považovalo za účinnou metodu k převýchově lidí narušující společenský řád v užitečné občany (Zhou 1991, s. 20).

Přidělená práce byla často v oblasti hornictví, farmaření, těžby, lesnictví, stavby železnic nebo výroby zboží (Whyte 1973, s. 258). *Laojiao* tábory produkovaly například hřebeny, náhrdelníky, jídelní hůlky, dětské oblečení, vojenské uniformy a svatební šaty. Mnoho z produktů se vyváželo i do zahraničí (Amnesty International 2013, s. 16). Ve větších zařízeních mohli odsouzení k *laojiao* se vzděláním ve zdravotnictví vykonávat práci zdravotníků. Ti se zkušenostmi v oblasti hudby a divadla se angažovali v týmech pro kulturní práci a vystupovali pro ostatní. Tyto pozice se těšily velké oblibě, jelikož se tak lidé oprostili od každodenní manuální práce. Ostatní strávili práci minimálně 10 hodin denně a měli jeden volný den v týdnu (Whyte 1973, s. 258–259; Amnesty International 2013, s. 16). Dotázaný hovořící o svých zkušenostech ze zařízení v provincii Henan popisoval pracovní den trávající průměrně 13 hodin. Nebylo výjimkou, že kvůli nutnosti splnění určitých kvót, pracovali přesčas po dobu až 18 hodin denně. Velkým problémem se jevily i nebezpečné podmínky na pracovištích ve formě manipulace s jedovatými látkami nebo absence ochranných pomůcek (Chinese Human Rights Defenders 2009).

³¹ 小组

Podle dotázaných, kteří v minulosti *laojiao* podstoupili, probíhalo studium především ve večerních hodinách po splnění pracovních povinností pro daný den (Whyte 1973, s. 260). Reeducace započala hned po příjezdu osoby do příslušného zařízení. Nově příchozí museli obvykle vyplnit dokument – *baozhengshu*³², kde souhlasili s nápravou svého chování, za které byli do zařízení posláni. První krok k nápravě spočíval tedy ve veřejném uznání své „viny“ a kritikou sebe sama (Amnesty International 2013, s. 17). Dotázaní uvedli, že sebekritika hrála po dobu reeducace v zařízeních důležitou roli a byla součástí politické výchovy. S přítomnými o jejich předchozích „čínech“ hovořili političtí instruktoři – *zhidaoyuan*³³ a poučovali je o morálce a politice. Chování, kvůli kterému se nacházeli v zařízení, bylo bráno jako „nemoc“. Přítomní instruktoři a policisté měli za úkol tyto osoby „vyléčit“. Velká pozornost byla zaměřena na mladší ročníky, kdy k nim zaměstnanci pověřeni nápravou přistupovali jako rodiče k dětem a učitelé k žákům (Zhou 1991, s. 21–22). Kromě dialogů s politickými instruktory se konaly také pravidelné skupinové diskuze. Při nich každý člen skupiny vyjádřil svůj názor na právě probírané téma. Další členové měli za úkol jej zkritizovat a navést ho k uznání svých chyb. Vedoucí skupiny, či jiný pověřený přítomný, celou diskusi zapisoval pro účely pozdější analýzy pokroku. Jednou týdně docházelo k formálnějšímu setkání, kde každý ústně shrnul svůj pokrok, nebo i své nedostatky za předchozí týden v oblasti práce a studií. Za každým projevem následovala opět kritika ze strany skupiny. Někteří dotázaní popisovali skupinové diskuze jako neefektivní a nudné. Jako důvod uváděli únavu z práce, která diskuzím předcházela a nebylo tak možné udržet pozornost. Právě hovořícího údajně kritizovali především vedoucí skupiny a hodně aktivní členové, ostatní se příliš nezapojovali. Pověřený zapisováním diskuzí si pro případ kontroly v takových případech jejich obsahy vymýšlel (Whyte 1973, s. 260–266).

Na základě evaluace v oblasti práce a pokroku v nápravě chování bývaly osoby pravidelně rozřazovány do 3–6 platových tříd (Ibid., s. 257). Výplata činila přibližně 40 % platu běžného pracovníka. Z výplaty se navíc měsíčně strhla část pro zaplacení běžných potřeb jako oblečení, obuv a strava (Wu 1992, s. 99). Někteří část své výplaty dále posílali rodinným příslušníkům mimo reedukační zařízení. Zbylá částka se svěřila do rukou personálu (Whyte 1973, s. 257).

³² 保证书

³³ 指导员

Kromě zařazení do lepší platové třídy v případě pokroku existovaly i další odměny, které měly motivovat k reedukaci. Dotázaní uváděli odměny jako přidělení lehčí práce, povolení dostávat dopisy, povýšení na vedoucího *xiaozu*, u osob s blížícím se termínem propuštění povolení návštěvy domova a velmi zřídka dřívější propuštění (Ibid., s. 263). V případě, kdy se lidé odmítali reedukovat, se naopak jednalo o přidělení náročnější práce a prodloužení doby v reedukačním zařízení (Zhou 1991, s. 19).

Celý výše popisovaný proces reedukace skrz práci vzbuzoval kritiku. V další kapitole této práce se proto zabírám konkrétními problémy, o kterých se hovořilo jak v domácím prostředí, tak i v zahraničí.

6 Kritika konceptu reedukace skrz práci

Za dobu užívání reedukace skrz práci vyvstalo s tímto konceptem mnoho problémů. Kritické hlasy vycházely, jak jsem již uváděla dříve, z prostředí domácího i ze zahraničí. Přičemž upozornění na jednotlivé nedostatky se ve své podstatě prolínala. Nehovořilo se tedy o zcela jiných tématech v závislosti na tom, z jakého prostředí kritika přichází. Z toho důvodu ve své práci následovně popisuji tyto problémy spíše z hlediska jejich charakteru a nekategorizuji je jen jako předmět čistě „domácí“ či „zahraniční“ kritiky.

6.1 Rozsáhlé užívání

Prvním značným problémem této správní sankce bylo její rozsáhlé užívání. Kritika se v tomto případě týkala především rozporů ve vydaných dokumentech. Po vydání „Zkušebních metod reedukace skrz práci“ v roce 1982 začalo *laojiao* cílit na potrestání velmi široké škály činů. Reedukace skrz práci se podle čínských odborníků v oblasti práva přeměnila v nástroj kontroly kriminality. Dle odborníků se tento záměr odlišoval od prvotní myšlenky stanovené v dokumentu z roku 1957, kdy se reedukace užívala především jako nástroj politické kontroly bez detailnějších popisů problematických činů (Hung 2002, s. 6).

Další výtkou v této oblasti bylo také časté zneužívání *laojiao* úřady veřejné bezpečnosti v případě nedostatku důkazů pro usvědčení osob z trestného činu (Congressional-Executive Commission on China 2013).

6.2 Právní problémy

V návaznosti na vydané dokumenty vyvstává následující kritika reedukace skrz práci, a to ve formě její nekonzistence se správním trestáním (Yu 2010, s. 71).

Dle Všečínského shromáždění lidových zástupců lze omezit osobní svobodu občana pouze na základě zákona vyhlášeným tímto jednokomorovým parlamentem a jeho Stálým výborem (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 2000). V případě správních trestů omezujících osobní svobodu, v tomto případě tedy *laojiao*, platí totéž (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 1996). Dokumenty „Rozhodnutí Státní rady o reedukaci skrz práci“ z roku 1957 a „Doplňující rozhodnutí Státní rady ohledně reedukace skrz práci“ z roku 1979 byly ale vydány Státní radou Čínské lidové republiky a poté schváleny Stálým výborem. Proto se tyto dva dokumenty odlišovaly od zákonů formulovaných a vyhlášených přímo Všečínským

shromážděním lidových zástupců a jeho Stálým výborem, což vzbuzovalo otázky a pochyby o legálnosti *laojiao* (Yu 2010, s. 72). Nejkontroverznějším se ale stal dokument „Zkušební metody reedukace skrz práci“ z roku 1982, který nebyl schválen Stálým výborem, přestože pokrýval širokou škálu činů (Hung 2002, s. 7).

6.3 Přísnost trestu

Objektem kritiky byla také přísnost celého trestu. Ačkoliv *laojiao* fungovalo jako správní sankce, její přísnost někdy přesahovala tresty stanovené trestním zákoníkem jako například pokuty nebo konfiskace majetku. Také v případě trestu odnětí svobody na dobu určitou mohla být doba strávená ve vězení kratší než trvání reedukace skrz práci, tedy tři roky s možným prodloužením o rok (Chinese Human Rights Defenders 2009). Z toho důvodu kritici hovořili o nesmyslnosti existence celého konceptu, jelikož jeho podstata měla spočívat v potrestání osob, které se nedopustily trestného činu (Human Rights in China 2001, s. 4).

6.4 Lidskoprávní problémy

Problémů v oblasti lidských práv se v celém procesu reedukace skrz práci najde mnoho.

Prvním z nich byl jeho samotný proces zahájení, kdy padlo rozhodnutí o nutnosti podstoupení *laojiao* bez předešlého soudního řízení (Amnesty International Annual Report 1984, s. 216). V případě, kdy se chtěla daná osoba poradit s právníkem, mohla nastat překážka ve formě vysokého poplatku za jeho služby. Pro bezplatné právní poradenství byli upřednostňováni lidé odsouzení k trestu smrti, hendikepovaní nebo například nezletilí požadující kompenzaci za úrazy. Správní případy navíc nevzbuzovaly u právníků tolik zájmu (Hung 2003, s. 38).

Za kontroverzní se považovalo také trestání politických disidentů a osob na základě jejich víry nebo praktikovaného učení, jako *Falun Gong*. Tvrdé zacházení s těmito lidmi poukazovalo dle kritiků na netoleranci režimu (Shaw 2010, s. 67).

Nelidské zacházení nebylo podle osob podstupující *laojiao* výjimkou. V rozhovorech mluvili o mučení, nedostatku jídla a spánku, nevhodných podmínkách pro výkon přidělené práce nebo o odepírání přístupu k léčbě v případě onemocnění či zranění. Fyzické tresty byly prováděny jak ze strany některých právě reedukujících se osob, pověřených k „dozoru“ ostatních, tak i přímo ze strany oficiálních dozorců (Chinese Human Rights Defenders 2009). Násilí někdy končilo až smrtí. Podle odborníků z domácího prostředí nebyli dozorčí kompetentní k „předávání“ hodnot a pravidel

nastavených vládou v procesu reedukace. Na to poukazovalo právě násilí, kterého se dopouštěli a protekce prostřednictvím úplatků (Shaw 2010, s. 66).

6.5 Zrušení konceptu

Na základě problémů popisovaných v této kapitole probíhala snaha jak o zrušení, tak i o reformu *laojiao*. V návrzích se objevovalo snížení doby strávené v zařízeních ze čtyř let na maximálně jeden až dva roky. Rozhodovat o trestu dále dle návrhů neměly orgány veřejné bezpečnosti, ale soudy. Obvinění lidé se zároveň měli mít možnost proti rozsudku odvolat (Hung 2003, s. 38). Reformní návrhy ale nebyly schváleny, a proto k jejich uzákonění nedošlo (Biddulph 2015, s. 1).

Místo reformy Komunistická strana Číny v listopadu 2013 rozhodla o ukončení *laojiao*, což měl být, vzhledem ke kontroverznosti této správní sankce, krok vstříc ke zlepšení stavu v oblasti lidských práv (Amnesty International 2013 s. 3; Cao 2013). V prosinci 2013 Stálý výbor Všečínského shromáždění lidových zástupců přijal usnesení o zrušení vydaných dokumentů vztahujících se k reedukaci skrz práci a tím i celého konceptu. Lidé, kteří se zrovna v reedukačních zařízeních nacházeli, měli být dle usnesení propuštěni (Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui 2013).

V době rozhodnutí o ukončení reedukace skrz práci vyvstala otázka, co se po propuštění osob stane se zařízeními, kde *laojiao* probíhalo. Některá zařízení, například na jihu provincie Yunnan, informovala, že se přemění v centra pro drogově závislé. Další, tentokrát v jižní části Pekingu, se mělo dle China Daily přeměnit ve vězení. Pro mnoho zařízení, společně s jejich personálem, ale zůstala budoucnost nejasná (China Daily 2013).

Následovně se začalo debatovat o tom, zda se autority neuchýlí k podobným metodám trestání, bez proběhlého soudního řízení, za pouhého použití jiného označení než *laojiao* (Beech 2013). Takovou situaci jsem popisovala již ve čtvrté kapitole, kdy po schválení „Protidrogového zákona“ bývaly osoby umístovány právě do detenčních center pro drogově závislé, ale v zacházení s nimi prakticky nenastal žádný rozdíl. (Biddulph et al. 2017, s. 16).

Tyto obavy se naplnily záhy, když se už v prosinci 2013 objevovaly zprávy o přetrvávání nelidského zacházení v zařízeních, kde dříve probíhala reedukace skrz práci. Paní Li, která před zrušením *laojiao* strávila 19 měsíců v reedukačním zařízení ve městě Kunming popsala, že i po schválení „Protidrogového zákona“ vykonávaly závislé osoby stejně náročnou práci jako lidé podstupující *laojiao*. Drogově závislí navíc měli v nově přejmenovaných zařízeních zůstat i po ukončení *laojiao* a bez soudního řízení zde strávit

dva roky či více (Ruwitch 2013). Ani jiné skupiny „nepohodlných osob“, jako třeba praktikující *Falun Gong*, petičníci a aktivisté za lidská práva, nepřestávaly být pronásledovány po propuštění z *laojiao* táborů. Některé osoby bývaly umístěny do psychiatrických léčeben nebo tajných detenčních center – *hei jianyu*³⁴ (Langfitt 2014). Do tajných detenčních center bývají umisťovány osoby bez předchozího odsouzení k trestu. Tato tajná detenční centra by se měla nacházet ve státem vlastněných hotelích, prostorách restaurací a psychiatrických zařízeních. Jejich existenci ale autority popírají (Al Jazeera 2012; Caster 2016). Jako metoda reedukace, často osob kritizujících vládu, se využívalo i nařízení tzv. „ideologické výchovy“ – *fazhi jiaoyu*³⁵. Na rozdíl od *laojiao* se ale tato metoda nezaměřovala na fyzickou práci, ale primárně na převýchovu (The Dui Hua Foundation 2013).

Mezi „nepohodlné osoby“ patřili, jak jsem uvedla v kapitole čtvrté, taktéž Ujgurové. V poslední kapitole své bakalářské práce se proto pomocí aktuálních zahraničních i čínských zdrojů zaměřuji na dobu současnou, konkrétně po ukončení konceptu *laojiao*. Zaobírám se tím, zda a jaké zprávy ohledně umístování této etnické menšiny do reedukačních zařízení existují.

³⁴ 黑监狱, v anglickém jazyce se využívá pojmenování „black jails“

³⁵ 法制教育

7 Ujgurové v reedukačních zařízeních po ukončení reedukace skrz práci

První zprávy o umístování Ujgurů do reedukačních zařízení se v zahraničních zdrojích objevují od roku 2017, tedy čtyři roky po oficiálním ukončení konceptu reedukace skrz práci (Allen-Ebrahimian 2019). Tyto zmínky zprvu hovořily o „vzdělávacích centrech“ v autonomní oblasti Xinjiang, jež se zaměřovala na politickou a ideologickou reedukaci osob. Stejně jako u *laojiao* se dle zpráv jednalo o případy, kdy nedošlo k porušení zákona a k následnému soudnímu řízení. O zadržení, mnohdy na dobu neurčitou, často nevěděly také rodiny dotyčných osob (Sulaiman a Eckert 2017).

Na první články a související dotazy zahraničních novinářů při diplomatických setkáních následně reagovaly čínské autority. Ministr zahraničí Wang Yi³⁶ vyslovil přání, aby se zahraniční média ve věci autonomní oblasti Xinjiang spoléhala na oficiální informace zprostředkované čínskou vládou a nevěřila „pomluvám“ (Embassy of the People's Republic of China in Iceland 2018). Autority také zdůraznily, že se na území Xinjangu nenacházejí žádná reedukační centra a nedochází zde k bezdůvodnému zadržování osob (ABC News 2018).

Ještě v roce 2018 ale čínská vláda legalizovala tzv. „centra pro profesní přeškolení“ – *zhiye jineng jiaoyu peixun zhongxin*³⁷ jako způsob vedení protiextremistické politické výchovy v autonomní oblasti Xinjiang (Westcott a Xiong 2018). Legalizace center proběhla prostřednictvím novelizace „Nařízení o deextremifikaci v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang“³⁸ (Renmin Daibiao Dahui Changwu Weiyuanhui 2018). Informační kancelář Státní rady³⁹ posléze prostřednictvím bílé knihy⁴⁰ uvedla, že tento postup ve vzdělávání je v souladu s právním státem a odráží zásady mezinárodního společenství v boji proti terorismu a v procesu deradikalizace. Ve vydané bílé knize se hovořilo také o „implementaci léčby symptomů a hlavních příčin“. Umístění do zařízení mělo poskytnout pomoc lidem zapojených do extremistických či teroristických aktivit (Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan Xinwen Bangongshi 2019). Stejný postup popisují rovněž v souvislosti s procesem *laojiao* v páté kapitole, kdy

³⁶ 王毅

³⁷ 职业技能教育培训中心

³⁸ *Xinjiang Weiwu'er Zizhiqu qu jiduan hua tiaoli* – 新疆维吾尔自治区去极端化条例

³⁹ *Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan Xinwen Bangongshi* – 中华人民共和国国务院新闻办公室

⁴⁰ *Xinjiang de zhiye jineng jiaoyu peixun gongzuo* – 新疆的职业技能教育培训工作

personál přistupoval k osobám v reedukačních zařízeních jako k „pacientům“. Jejich chování, kvůli kterému se v zařízení ocitli, se považovalo za „nemoc“ (Zhou 1991, s. 21). K propuštění z center mělo dojít po úspěšném zakončení protixtremistické výuky (Shih 2018).

Čínská ústřední televize v říjnu roku 2018 poprvé odvysílala reportáž s detailnějšími záběry z těchto zařízení. Reportáž měla za cíl vyobrazit centra jako pozitivní a vhodné řešení pro boj s terorismem a extremismem. Zahraniční média popsala tyto záběry jako snahu o vytvoření nového narativu, kterým je prezentována situace v oblasti (Koetse 2018). Součástí reportáže byly i rozhovory s právě přítomnými „studenty“, kteří hovořili o svém „prozření“ po nabitých zkušenostech v centru. Pokud by se v něm neocitli, dle svých slov by se pravděpodobně dali na cestu zločinu. V zařízení se měli věnovat studiu standardní čínštiny a odborným dovednostem jako zpracování oděvů nebo potravin. Centra navíc spolupracovala s výrobními podniky, takže si tyto dovednosti, podle odvysílané reportáže, mohli vyzkoušet v praxi a dostat výplatu (CCTV News 2018). Tehdejší předseda Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang Shohrat Zakir také popisoval, že zařízení jsou vybavená televizemi, rádií, venkovními i vnitřními sportovišti, počítačovými učebnami a promítacími místnostmi. Lidé, kteří se zde právě nacházeli, si podle něj mohli užívat sportovních a uměleckých aktivit, která centra nabízela (Holdstock 2019, s. XVI).

Pokus o pozitivní vykreslení podmínek uvnitř center v Xinjiangu proběhlo i prostřednictvím pozvání zahraničních novinářů. Reportér BBC News například uvedl, že se při jejich návštěvě konala zinscenovaná hudební a taneční představení v tradičních kostýmech (Sudworth 2019).

Ke konci roku 2019 se v médiích objevily nové informace ohledně situace v Xinjiangu, především díky uveřejnění tajných dokumentů. V listopadu došlo ke zveřejnění tzv. „Xinjiang Papers“ s informacemi o hromadném zadržování etnických minorit v autonomní oblasti Xinjiang. Obsah „Xinjiang Papers“ byl analyzován v článku deníku The New York Times, kde redaktoři dokumenty uveřejnili. Součástí dokumentů byly projevy Xi Jinpinga⁴¹ a dalších představitelů Komunistické strany Číny. Stránky těchto dokumentů obsahovaly zprávy a směrnice zaměřující se na sledování ujgurského obyvatelstva a jejich kontrolu (Ramzy a Buckley 2019). Jen o pár dní později následovalo zveřejnění tzv. „China Cables“, tentokrát ze strany Mezinárodního konsorcia

⁴¹ 习近平

investigativních novinářů – ICIJ. Čínské úřady měly dle těchto dokumentů prakticky izolovat Xinjiang od zbytku světa. Lidé v reedukačních centrech měli být pod neustálou, přísnou ostrahou, čehož se mělo dosáhnout pomocí kamer a vysokých strážných věží. Zveřejněné stránky zahrnovaly i obecné instrukce, jak vést zařízení a reedukaci. Dokumenty taktéž popisovaly systém shromažďování dat pro vyhodnocení toho, jaká osoba se jeví jako „potenciální hrozba“ (Shiel 2019). Tuto hrozbu dle předchozích vyjádření vlády představovali extremisté. Podle tzv. „Karakax list“, dalších uveřejněných dokumentů, se ale mohl stát člověk, patřící k etnické minoritě, „potenciální hrozbou“ prakticky z jakéhokoliv důvodu. Mezi takové důvody patřily třeba cesty do zahraničí, větší počet dětí, návštěva zablokovaných internetových stránek, vlastnictví cestovního pasu, být praktikujícím muslimem nebo blízkou osobou někoho, kdo se již v zařízení nachází (Shepherd a Pitel 2020).

Kromě zveřejněných dokumentů přicházely informace o existenci reedukačních zařízení také od lidí, kteří se v nich sami ocitli, popřípadě se v nich ocitly osoby z jejich okolí. Někteří Ujgurové žijící v zahraničí se svěřili s tím, že jejich blízcí zmizeli a už dlouhou dobu není možné je kontaktovat (Watson a Westcott 2018).

Čínská média výše zmíněné informace ze zahraničních zdrojů označila jako pokus o pošpinění „center pro profesní přeškolení“ v autonomní oblasti a celkově místního vzdělávacího systému. Některá zahraniční média se svými články, dle čínské strany, pokouší podkopat rozvoj Číny (China News Network 2019). Podle tehdejšího předsedy autonomní oblasti se většina lidí měla navrátit do běžné společnosti a zařízení jsou téměř prázdná (Watson a Westcott 2020). Ministr zahraničí také vyzval zahraniční politiky k častějším návštěvám, včetně návštěv Xinjiangu. Dodal, že po předchozích návštěvách zahraničních delegací došlo k jejich shodě na tom, že se vyobrazení center v zahraničních médiích odlišuje od toho, co viděli (Xinhuanet 2020).

Výzkumníci z Australského institutu pro strategickou politiku – ASPI ale pomocí satelitních snímků vyvrátili výrok, že by se většina lidí měla ze zařízení navrátit zpět. Jejich výzkum poukazoval naopak na velké množství nově vzniklých nebo na rozšíření dříve existujících zařízení v letech 2019 a 2020. Pomocí analýzy druhů zařízení podle stupně jejich zabezpečení naznačili, že mnoho osob bylo přesunuto do center s vysokým zabezpečením. Některá s nižším zabezpečením se naopak mohla vyklidit, nebo používat pro propagandistické účely v případě návštěv (Ruser 2020 s. 3–8).

Ačkoliv čínská státní média vykreslují situaci v autonomní oblasti pozitivně, nekoresponduje to s tím, jak o dění informují přímo někteří obyvatelé Xinjiangu. V únoru

2021 se prostřednictvím sociální sítě Clubhouse diskutovalo právě o centrech v Xinjiangu a osobních zkušenostech přítomných účastníků. Ve vytvořené místnosti s názvem „Is there a concentration camp in Xinjiang?“ hovořili Ujgurové, Kazaši i Hanové zde žijící společně s lidmi z jiných čínských oblastí. Diskuze trvala více než 10 hodin s přibližně čtyřmi tisíci účastníky. Zmiňován byl také problém přístupu k informacím. Hanský příslušník žijící v této oblasti vysvětloval, že je kvůli strachu obtížné „dostat zprávy ven“ nebo jen o tématu diskutovat. Další účastník se svěřil s tím, že se po přečtení zahraničního zpravodajství k situaci vyjádřil na čínské sociální síti WeChat. Ještě v tu noc se objevila u rodičů, žijících v Xinjiangu, policie s výzvou, aby příspěvek smazal. Oba rodiče pak podle účastníka přibližně na týden zmizeli (Byler 2021). O podobné zkušenosti mluvil i příslušník ujgurské menšiny, kterého jsem měla možnost poznat. Jeho rodiče byli kontaktováni poté, co se o vývoji zmínil ve skupinové konverzaci.

Aplikace Clubhouse byla následně na území Čínské lidové republiky zablokována (Goh 2021). I přesto se ale díky takové proběhlé diskuzi můžeme domnívat, že někteří zde žijící lidé mají o reedukačních zařízeních na území Xinjiangu povědomí. Vzhledem k pozitivnímu narativu o „profesním přeškolení“ etnických menšin, který je veřejnosti prezentován, a celkové politické atmosféře pro ně ale není snadné se k situaci vyjadřovat. Také cenzura je velikou překážkou při získávání a sdílení informací. Blokace webových stránek a aplikací může představovat potíže pro řadu lidí a znemožnit jim o takových tématech hovořit. Existence zpráv o umístění osob do reedukačních zařízení je po analýze informací nepochybná. Obsah těchto zpráv se ale liší v závislosti na tom, zda se jedná o zahraniční nebo čínské zdroje. Čínské autority a státní média pro tato zařízení rovněž používají pojmenování „centra pro profesní přeškolení“.

Závěr

Cílem této bakalářské práce byla analýza konceptu reedukace skrz práci v Čínské lidové republice. Zajímal mě taktéž aktuální vývoj po jeho zrušení v roce 2013, konkrétně v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang.

První výzkumná otázka zněla: „Co bylo charakteristické pro osoby podstupující reedukaci skrz práci?“ Pro její zodpovězení jsem využila především oficiální dokumenty, odborné výzkumy a články. Ve své práci na tuto otázku nahlížím z několika aspektů.

Nejdříve jsem se zaměřila na obecnou charakteristiku těchto osob a na jejich odlišnosti od lidí vykonávajících jiné formy trestu pomocí práce. Pro osoby podstupující reedukaci skrz práci bylo z tohoto pohledu charakteristické to, že se nedopustily trestného činu. Z toho důvodu u nich mohlo dojít k propuštění po uplynutí tří až čtyř let.

Zkoumání historického vývoje konceptu bylo přínosné pro pozorování změn v zaměření na konkrétní skupiny osob. Tyto změny se daly pozorovat na tehdejší politické atmosféře a prostřednictvím vydaných oficiálních dokumentů. V 50. letech bylo pro většinu osob podstupujících *laojiao* charakteristické jejich označení za „kontrarevolucionáře“, „pravičáky“ a problémové pracovníky. Tito lidé svým údajným problematickým chováním spadali do některé ze čtyř kategorií popsanych v dokumentu „Rozhodnutí Státní rady o reedukaci skrz práci“. Od 80. let, po vydání dokumentů „Doplňující rozhodnutí Státní rady ohledně reedukace skrz práci“ a „Zkušební metody reedukace skrz práci“, se charakteristickým znakem většiny osob podstupujících *laojiao* stalo to, že se dopustily přestupků.

Zaměřením na funkce reedukace skrz práci se má pozornost soustředila na konkrétnější analýzu činů charakteristických pro umístěné osoby v reedukačních zařízeních. V rámci funkce politické kontroly to podle dostupných zdrojů byli „pravičáci“, „kontrarevolucionáři“, lidé kritizující vládu, ekologičtí aktivisté, aktivisté v boji za lidská práva a demokracii, petičníci, vyznavači hnutí *Falun Gong* a osoby, které by mohly představovat teroristickou hrozbu a narušovat zachování územní celistvosti. V oblasti kontroly kriminality to byli dle dostupných informací lidé dopouštějící se přestupků a nemorálních činů. Tyto osoby nebyly žalovány prokuraturou a činů se často dopouštěly opakovaně. Dále podstupovaly reedukaci skrz práci osoby, u kterých uplynula zákonem stanovená lhůta pro jejich zadržení, ale pro nedostatek důkazů je nebylo možné odsoudit z trestného činu. Poslední početnou skupinou nacházející se v reedukačních zařízeních byli podle výzkumů drogově závislí.

Následně jsem se na základě předchozích zkušeností jedinců, kteří reedukací prošli, zaměřila na průběh této správní sankce. Zkoumala jsem tak typické jevy, se kterými se podstupující reedukaci skrz práci setkali. Typické bylo spojení fyzické práce s reedukací k přeměně dotyčného v pro stát užitečného občana. Při reedukaci se podle dotázaných s osobní zkušeností kladl důraz na sebekritiku.

Na druhou výzkumnou otázku: „Existují zprávy o umístování osob do reedukačních zařízení i v dnešní době, tedy po oficiálním zrušení reedukace skrz práci roku 2013? Jak je to případně právně ošetřeno?“ jsem hledala odpověď zkoumáním vyjádření představitelů Komunistické strany Číny a analýzou jak čínských, tak zahraničních médií. Pro zodpovězení poslední části otázky, týkající se právního ošetření, jsem opět použila oficiální vládní dokumenty.

Existence těchto zpráv se potvrdila. Ve zprávách se hovořilo o pokračování v umístování „nepohodlných osob“ do podobných typů zařízení, pouze za použití jiného pojmenování. Tím mohla být například detenční centra a psychiatrická zařízení. Docházelo i k nařízení „ideologické výchovy“.

V poslední kapitole mé práce, která pojednává o situaci v autonomní oblasti Xinjiang, se existence zpráv o umístování osob do reedukačních zařízení potvrdila také. Obsah těchto zpráv se lišil v závislosti na tom, zda se jednalo o čínské či zahraniční zdroje. Zahraniční zdroje informovaly o samotné existenci reedukačních center a umístování osob do reedukačních zařízení na základě osobních zkušeností příslušníků etnických menšin, satelitních snímků a zveřejněných tajných dokumentů. V čínských médiích a ze strany představitelů Komunistické strany Číny byla existence zařízení zprvu zcela popřena. Následně díky uzákonění „center pro profesní přeškolení“ započala snaha o jejich pozitivní vykreslení, která přetrvává dodnes. Právní ošetření proběhlo pomocí uzákonění „center pro profesní přeškolení“ v roce 2018 prostřednictvím novelizace „Nařízení o deextremifikaci v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang“. V bílé knize z roku 2019 poté Informační kancelář Státní rady uvedla, že je tento způsob „výuky“ v boji proti terorismu a extremismu v souladu s právním státem.

Resumé

The aim of this bachelor's thesis is to analyze the concept of re-education through labor in the People's Republic of China. The thesis deals with the history of re-education through labor, re-education process, intended goals of re-education programs and the nature of actions leading to the subsequent placement of individuals in re-education facilities. The first research question is: “What did people who were sentenced for re-education through labor have in common?” I focus on finding the answer in the topics above while working with official documents, articles and research papers. The thesis also addresses the criticism of the concept that culminated in its official abolition in 2013. The second research question is: “Are there reports of placement of persons in re-education facilities after the official abolition of re-education through labor in 2013? How is it regulated?” In order to answer this question, I observe the course of events, particularly in the Xinjiang Uyghur Autonomous Region. I analyze recent Chinese and foreign sources, for instance news and research papers. The second part of the question is answered while working with official documents.

Keywords: human rights, lao jiao, re-education, re-education facilities, re-education through labor, People's Republic of China, Uyghurs, Xinjiang

Bibliografie

“Jiaodian fangtan” 20181016 zhu lao genji yuantou zhili 《焦点访谈》 20181016 筑牢根基 源头治理 ("Focus Interview" 20181016 Build a solid foundation and manage the source). In: *CCTV News* [online]. Beijing: CCTV News, 2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <http://tv.cctv.com/2018/10/16/VIDEVR9aq34SsDMrB6IRGnh181016.shtml>

“Where Darkness Knows No Limits”: Incarceration, Ill-Treatment and Forced Labor as Drug Rehabilitation in China [online]. New York: Human Rights Watch, 2010 [cit. 2022-02-03]. ISBN 1-56432-589-X. Dostupné z: https://www.hrw.org/sites/default/files/reports/china0110webwcover_0.pdf

“Xinjiang Weiwu'er Zizhiqu qu jiduan hua tiaoli” gongbu shixing 《新疆维吾尔自治区去极端化条例》公布施行 (Oznámení o implementaci „Nařízení o deextremifikaci v Ujgurské autonomní oblasti Xinjiang“). In: *Sohu*. Beijing: Renmin Daibiao Dahui Changwu Weiyuanhui, 2018. Dostupné také z: https://www.sohu.com/a/258631718_115479?g=0

ALLEN-EBRAHIMIAN, Bethany. How the world learned of China's mass internment camps. In: *International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ)* [online]. Washington, D.C.: International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ), 2019 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/china-cables/how-the-world-learned-of-chinas-mass-internment-camps/>

BEECH, Hannah. China to Close Notorious Re-education-Through-Labor Camps. In: *Time* [online]. Manhattan: Time, 2013 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://world.time.com/2013/11/16/china-to-close-notorious-re-education-through-labor-camps/>

BIDDULPH, S. a C. XIE. Regulating Drug Dependency in China: The 2008 PRC Drug Prohibition Law. *British Journal of Criminology* [online]. 2011, **51**(6), s. 978–996 [cit. 2022-02-02]. ISSN 0007-0955. Dostupné z: doi:10.1093/bjc/azr050

BIDDULPH, Sarah, Elisa NESOSSO, Flora SAPIO a Susan TREVASKES. Detention and Its Reforms in the PRC. *China Law and Society Review* [online]. 2017, **2**(1), s. 1–62 [cit. 2022-01-31]. ISSN 2542-7458. Dostupné z: doi:10.1163/25427466-00201001

BIDDULPH, Sarah. *Punishments in the Post Re-Education Through Labour World: Questions About Minor Crime in China: University of Melbourne Legal Studies Research Paper No. 719* [online]. 2015 [cit. 2021-12-12]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=2664864>

BYLER, Darren. 'Truth and reconciliation': Excerpts from the Xinjiang Clubhouse. In: *SupChina* [online]. New York: SupChina, 2021 [cit. 2022-04-03]. Dostupné z: <https://supchina.com/2021/03/03/truth-and-reconciliation-excerpts-from-the-xinjiang-clubhouse/>

CAO, Yin. Laojiao facilities in limbo as detention system to end. In: *China Daily* [online]. Beijing: China Daily, 2013 [cit. 2022-03-12]. Dostupné z: http://www.chinadaily.com.cn/kindle/2013-11/22/content_17122954.htm

CASTER, Michael. The People's Republic of the Disappeared. In: *The Diplomat* [online]. Washington, D.C.: MHT Corporation, 2016 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://thediplomat.com/2016/12/the-peoples-republic-of-the-disappeared/>

Country Advice China: CHN37989. In: *U.S. Department of Justice* [online]. Washington, D.C.: Australian Government – Refugee Review Tribunal, 2011 [cit. 2022-03-10]. Dostupné z: <https://www.justice.gov/sites/default/files/eoir/legacy/2013/11/18/Laogai.pdf>

DECKWITZ, Sanne. *Gulag vs. Laogai: The function of forced labour camps in the Soviet Union and China* [online]. Utrecht University, 2012 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://studenttheses.uu.nl/handle/20.500.12932/10030>. Magisterská práce. Utrecht University.

ENDREY, Andrew. Hu Feng: Return of the Counter-Revolutionary. *The Australian Journal of Chinese Affairs* [online]. 1981, 5, s. 73–90 [cit. 2022-01-25]. ISSN 0156-7365. Dostupné z: doi:10.2307/2158616

Fayan ren Zhang Qiyue jiu Mei Guowuyuan fayan ren Lu Bin guanyu "Falun Gong" wenti de pinglun fabiao tanhua 发言人章启月就美国务院发言人鲁宾关于"法轮功"问题的评论发表谈话 (Vyjádření Zhang Qiyue k poznámkám Jamese Rubina k otázce „Falun Gong“). In: *Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China* [online]. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Waijiao Bu, 2000 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z:

https://www.fmprc.gov.cn/fyrbt_673021/dhdw_673027/200011/t20001107_5420097.shtml

FU, Hualing. Re-Education Through Labour in Historical Perspective: University of Hong Kong Faculty of Law Research Paper No. 10722/44879. *The China Quarterly* [online]. 2005, (184), s. 811–830 [cit. 2021-10-18]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1809425>

FU, Hualing. *Dissolving laojiao* [online]. The University of Hong Kong – Faculty of Law, 2009 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=1395552>

GOH, Brenda. Clubhouse app blocked in China, added to 'Great Firewall': users, activists. In: *Reuters* [online]. Shanghai: Reuters, 2021 [cit. 2022-04-04]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-internet-clubhouse-idUSKBN2A81BH>

Gong'an Bu guanyu dangqian gong'an gongzuo shi ge juti zhengce wenti de buchong guiding 公安部关于当前公安工作十个具体政策问题的补充规定 (Supplementary regulations regarding ten policy issues in public security work by Ministry of Public Security). In: *Laogai Research Foundation*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu, 1961. Dostupné také z: <https://laogairesearch.org/archives/supplementary-regulations-regarding-ten-policy-issues-in-public-security-work-by-ministry-of-public-security/>

Gong'an jiguan banli laodong jiaoyang anjian guiding 公安机关办理劳动教养案件规定 (Zásady pro případy reedukace skrz práci řešené orgány veřejné bezpečnosti). In: *Beijing fayuan fagui jiansuo*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu, 2002. Dostupné také z: <http://210.73.66.144:4601/law?fn=chl363s949.txt&dbt=chl>

Guowuyuan guanyu laodong jiaoyang de buchong guiding 国务院关于劳动教养的补充规定 (Doplňující rozhodnutí Státní rady ohledně reedukace skrz práci). In: *Zhongguo Renda wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan, 1979. Dostupné také z: http://www.npc.gov.cn/wxzl/gongbao/2000-12/10/content_5009549.htm

Guowuyuan guanyu laodong jiaoyang wenti de jue ding 国务院关于劳动教养问题的决定 (Rozhodnutí Státní rady o reedukaci skrz práci). In: *Zhongguo Renda wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan, 1957. Dostupné také z: http://www.npc.gov.cn/wxzl/gongbao/2000-12/10/content_5009559.htm

HE, Henry Yuhuai. *Dictionary of the Political Thought of the People's Republic of China*. New York: M. E. Sharpe, 2001. ISBN 0-7656-0569-4.

HOLDSTOCK, Nick. Preface. *China's Forgotten People: Xinjiang, Terror and the Chinese State*. London: I.B. Tauris, 2019, s. XIII–XVIII. ISBN 9781788319799.

HUNG, Veron Meiyng. Protection of Human Rights in the Context of Punishment of Minor Crimes in China. *Testimony before the Congressional-Executive Commission on China, Washington DC, July, 2002, 26* [online]. 2002 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://www.cecc.gov/sites/chinacommission.house.gov/files/documents/roundtables/2002/CECC%20Roundtable%20Testimony%20-%20Veron%20Mei-ying%20Hung%20-%207.26.02.pdf>

HUNG, Veron Meiyng. Reassessing reeducation through labor. *China Rights Forum* [online]. 2003, s. 35–41 [cit. 2021-10-16]. Dostupné z: <https://carnegieendowment.org/pdf/files/vhung-reassessing.pdf>

China charges Bo Xilai with corruption, paves way for trial. In: *Reuters* [online]. London: Reuters, 2013 [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-politics-bo-idUSBRE96O01U20130725>

China says 'completely untrue' it has detained a million Uighurs in education centres. In: *ABC News* [online]. Sydney: Australian Broadcasting Corporation, 2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.abc.net.au/news/2018-08-13/china-has-prevented-great-tragedy-in-xinjiang/10113640>

China. *Amnesty International Annual Report 1984*. London: Amnesty International Publications, 1984, s. 215–220. ISBN 0862100712.

China: “Changing the soup but not the medicine?”: Abolishing re-education through labour in China. *Amnesty International* [online]. 2013 [cit. 2021-10-17]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2021/06/asa170422013en.pdf>

Chinese FM stresses non-interference in other countries' internal affairs. In: *Xinhuanet* [online]. Beijing: Xinhua, 2020 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: http://www.xinhuanet.com/english/2020-09/02/c_139336538.htm

Inside China's secret 'black jails'. In: *Al Jazeera* [online]. Doha: Al Jazeera Media Network, 2012 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.aljazeera.com/news/2012/3/13/inside-chinas-secret-black-jails>

JIANG, Su. Punishment without trial: the past, present and future of reeducation through labor in China. *Peking University Law Journal* [online]. 2016, 4(1), s. 45–78 [cit. 2022-01-24]. ISSN 2051-7483. Dostupné z: doi:10.1080/20517483.2016.1174436

KOETSE, Manya. CCTV Airs Program on Xinjiang's 'Vocational Training Centers': Criticism & Weibo Responses. *What's on Weibo* [online]. Amsterdam: What's on Weibo, 2018 [cit. 2022-03-23]. Dostupné z: <https://www.whatsonweibo.com/cctv-air-program-on-xinjiangs-vocational-training-centers-criticism-weibo-responses/>

LANGER, Emily. Harry Wu, dissident and activist who endured 19 years in Chinese labor camps, dies at 79. *The Washington Post* [online]. Washington, D.C.: The Washington Post, 2016 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/harry-wu-dissident-and-activist-who-endured-19-years-in-chinese-labor-camps-dies-at-79/2016/04/27/294f2734-0c83-11e6-bfa1-4efa856caf2a_story.html

LANGFITT, Frank. China Ends One Notorious Form Of Detention, But Keeps Others. *National Public Radio* [online]. Washington, D.C.: National Public Radio, 2014 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.npr.org/sections/parallels/2014/02/05/271412045/china-ends-one-notorious-form-of-detention-but-keeps-others>

Laodong jiaoyang shixing banfa 劳动教养试行办法 (Zkušební metody reedukace skrz práci). In: *Zhongguo renquan wang* [online]. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan, 1982. Dostupné také z: http://www.humanrights.cn/html/2014/1_0826/1715.html

Laojiao site to change role after abolishment. *China Daily* [online]. Beijing: Xinhua, 2013 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: https://www.chinadaily.com.cn/china/2013-11/17/content_17111104.htm

LAYCOCK, Kate. Life in a laogai camp. *Deutsche Welle* [online]. Bonn: Deutsche Welle, 2013 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.dw.com/en/life-in-a-laogai-camp/a-16522971>

Legal Education: Arbitrary Detention Doesn't End with RTL. *The Dui Hua Foundation* [online]. San Francisco: The Dui Hua Foundation, 2013 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://www.duihuaresearch.org/2013/04/legal-education-arbitrary-detention.html>

LI, Victor H. Law and Penology: Systems of Reform and Correction. *Proceedings of the Academy of Political Science* [online]. 1973, **31**(1) [cit. 2021-10-16]. ISSN 00650684. Dostupné z: doi:10.2307/1173491

LUO, Ruiqing. *Luo Ruiqing zai di qi ci quanguo gong'an huiyi shang de zongjie 罗瑞卿在第七次全国公安会议上的总结* (Summary speech by Luo Ruiqing at the seventh National Conference on Public Security). Beijing, 1955. Dostupné také z: <https://laogairesearch.org/archives/summary-speech-by-luo-ruiqing-at-the-seventh-national-conference-on-public-security/>

MÖLLER-JÖNSSON, Paulina. *The Right to a Fair Trial in China – Is the Bad Reputation Well-deserved?*. Lund, 2008. Dostupné také z: <https://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordOID=1560351&fileOID=1565284>. Master thesis. University of Lund.

PALMISANO, Vincenzo R. The petitioning system in China. In: *Diritti Comparati* [online]. Rome: Diritti Comparati, 2014, 2014 [cit. 2022-01-30]. Dostupné z: <https://www.diritticomparati.it/the-petitioning-system-in-china/>

PEJAN, Ramin. Laogai: Reform Through Labor in China. *Human Rights Brief* [online]. 2000, **7**(2), s. 22–23, 27 [cit. 2021-10-14]. Dostupné z: <https://digitalcommons.wcl.american.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1534&context=hrbrief>

Ping: “Niuyue Shi bao” “Xinjiang ertong” baodao chongchi xujia xinxi he yixiang 评: 《纽约时报》“新疆儿童”报道充斥虚假信息 and 臆想 (Komentář: Reportáž The New York Times „Děti Xinjiangu“ je plná nepravdivých informací a spekulací). In: *China News Network* [online]. Beijing: China News Service, 2019 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://www.chinanews.com.cn/gn/2019/12-31/9047563.shtml>

Prospects for Reforming China's Reeducation Through Labor System. In: *Congressional-Executive Commission on China* [online]. Washington, D.C.: Congressional-Executive Commission on China, 2013 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z:

<https://www.cecc.gov/publications/issue-papers/prospects-for-reforming-chinas-reeducation-through-labor-system>

Quanguo Renmin Daibiao Dahui changwu weiyuanhui guanyu feizhi youguan laodong jiaoyang falü guiding de jue ding 全国人民代表大会常务委员会关于废止有关劳动教养法律规定的决定 (Rozhodnutí Stálého výboru Všečínského shromáždění lidových zástupců o zrušení zákonných ustanovení týkajících se reedukace skrz práci). In: *Zhongguo Renda wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 2013. Dostupné také z: http://www.npc.gov.cn/zgrdw/npc/xinwen/2013-12/30/content_1821974.htm

Quanguo Renmin Daibiao Dahui changwu weiyuanhui guanyu jindu de jue ding 全国人民代表大会常务委员会关于禁毒的决定 (Rozhodnutí Všečínského shromáždění lidových zástupců o kontrole narkotik). In: *Xinhua Guangdong gong'an wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 1990. Dostupné také z: <http://www.gd.xinhuanet.com/web/gdga/zhian/zhian9-1.htm>

Qudi xiejiao “Falun Gong”: Zhonghua Renmin Gongheguo Gong'an Bu tonggao 取缔邪教“法轮功”: 中华人民共和国公安部通告 (Zákaz kultu „Falun Gong“: Oznámení Ministerstva veřejné bezpečnosti Čínské lidové republiky). In: *China News Network* [online]. Beijing: China News Service, 2001 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.chinanews.com.cn/2001-03-02/26/75047.html>

RAMZY, Austin a Chris BUCKLEY. ‘Absolutely No Mercy’: Leaked Files Expose How China Organized Mass Detentions of Muslims: The Xinjiang Papers. In: *The New York Times* [online]. New York: The New York Times, 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/interactive/2019/11/16/world/asia/china-xinjiang-documents.html>

Re-Education through Labor Abuses Continue Unabated: Overhaul Long Overdue: A report by Chinese Human Rights Defenders (CHRD). In: *Chinese Human Rights Defenders* [online]. Washington, D.C.: Chinese Human Rights Defenders, 2009 [cit. 2022-03-01]. Dostupné z: https://web.archive.org/web/20090429173441/http://www.crd-net.org/Article/Class9/Class11/200902/20090210224220_13575.html

Reeducation Through Labor in China. In: *Human Rights Watch* [online]. New York: Human Rights Watch, 1998 [cit. 2021-11-08]. Dostupné z: <https://www.hrw.org/legacy/campaigns/china-98/laojiao.htm>

Reeducation Through Labor: A Summary of Regulatory Issues and Concerns. In: *Human Rights in China* [online]. New York: Human Rights in China, 2001 [cit. 2022-03-09]. Dostupné z: <https://www.hrichina.org/en/publications/hric-report/reeducation-through-labor-summary-regulatory-issues-and-concerns>

RUSER, Nathan. *Documenting Xinjiang's detention system* [online]. Canberra: Australian Strategic Policy Institute (ASPI), 2020 [cit. 2022-03-30]. ISSN 2209-9689. Dostupné z: <https://cdn.xjdp.aspi.org.au/wp-content/uploads/2020/09/25125443/documenting-xinjiangs-detention-system.cleaned.pdf>

RUWITCH, John. A jail by another name: China labor camps now drug detox centers. In: *Reuters* [online]. London: Reuters, 2013 [cit. 2022-03-13]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/article/us-china-camps-idUSBRE9B10CQ20131202>

SCOTT, David. *Penology*. London: SAGE Publications, 2008. ISBN 9781412948104.

SHAW, Victor N. Corrections and Punishment in China: Information and Analysis. *Journal of Contemporary Criminal Justice* [online]. 2010, **26**(1), s. 53–71 [cit. 2021-10-14]. ISSN 1043-9862. Dostupné z: doi:10.1177/1043986209350303

Shenzhen Authorities Issue Circular Outlining Punishments for "Abnormal Petitioning." In: *Congressional-Executive Commission on China* [online]. Washington, D.C.: Congressional-Executive Commission on China, 2010 [cit. 2022-03-08]. Dostupné z: <https://www.cecc.gov/publications/commission-analysis/shenzhen-authorities-issue-circular-outlining-punishments-for>

SHEPHERD, Christian a Laura PITEL. The Karakax list: how China targets Uighurs in Xinjiang. In: *Financial Times* [online]. London: The Financial Times, 2020 [cit. 2022-03-27]. Dostupné z: <https://www.ft.com/content/e0224416-4e77-11ea-95a0-43d18ec715f5>

SHIEL, Fergus. About the China Cables Investigation. In: *International Consortium of Investigative Journalists (ICIJ)* [online]. Washington, D.C.: International Consortium of

Investigative Journalists (ICIJ), 2019 [cit. 2022-03-26]. Dostupné z: <https://www.icij.org/investigations/china-cables/about-the-china-cables-investigation/>

SHIH, Gerry. China defends its 'people-oriented' Muslim reeducation program as job training. In: *The Washington Post* [online]. Washington, D.C.: Nash Holdings, 2018 [cit. 2022-03-28]. Dostupné z: https://www.washingtonpost.com/world/asia_pacific/china-defends-its-people-oriented-muslim-reeducation-program-as-job-training/2018/10/16/521964a8-d12b-11e8-a275-81c671a50422_story.html

SUDWORTH, John. Searching for truth in China's Uighur 're-education' camps. In: *BBC News* [online]. Xinjiang: BBC News, 2019 [cit. 2022-03-25]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/blogs-china-blog-48700786>

SULAIMAN, Eset a Paul ECKERT. China Runs Region-wide Re-education Camps in Xinjiang for Uyghurs And Other Muslims. In: *Radio Free Asia* [online]. Washington, D.C.: Radio Free Asia, 2017 [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.rfa.org/english/news/uyghur/training-camps-09112017154343.html>

The Laogai System. In: *Laogai Research Foundation* [online]. Washington, D.C.: Laogai Research Foundation, 2017 [cit. 2021-11-05]. Dostupné z: <https://laogairesearch.org/laogai-system/>

TRAVAGNIN, Stefania, ed. Falun Gong. JERRYSON, Michael. *Religious Violence Today: Faith and Conflict in the Modern World [2 volumes]*. California: ABC-CLIO, 2020, s. 153–154. ISBN 9781440859908.

Vnitrostátní právní předpisy: Česká republika. *E-justice* [online]. Brusel: Evropské komise, 2020 [cit. 2022-01-12]. Dostupné z: https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-cz-maximizeMS-cs.do?member=1

Wang Yi: Do Not Hear Xinjiang-related Affairs through the Grapevine. In: *Embassy of the People's Republic of China in Iceland* [online]. Reykjavík: Embassy of the People's Republic of China in Iceland, 2018 [cit. 2022-03-21]. Dostupné z: <https://www.mfa.gov.cn/ce/ceis//eng/zgwj/t1613250.htm>

WATSON, Ivan a Ben WESTCOTT. 'Cultural genocide': How China is tearing Uyghur families apart in Xinjiang. In: *CNN* [online]. Hong Kong: Warner Media Company, 2018 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/11/14/asia/uyghur-china-xinjiang-interview-intl/index.html>

WATSON, Ivan a Ben WESTCOTT. Watched, judged, detained. In: *CNN* [online]. Hong Kong: Warner Media Company, 2020 [cit. 2022-03-29]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/interactive/2020/02/asia/xinjiang-china-karakax-document-intl-hnk/>

WESTCOTT, Ben a Yong XIONG. China legalizes Xinjiang 're-education camps' after denying they exist. In: *CNN* [online]. Atlanta: Warner Media Company, 2018 [cit. 2022-03-22]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2018/10/10/asia/xinjiang-china-reeducation-camps-intl/index.html>

WHYTE, Martin King. Corrective Labor Camps in China. *Asian Survey* [online]. 1973, **13**(3), s. 253–269 [cit. 2021-11-08]. ISSN 0004-4687. Dostupné z: doi:10.2307/2643036

WILLIAMS, Robert. 'Community Corrections' and the Road Ahead for Re-Education Through Labor. In: *ChinaFile* [online]. New York: ChinaFile, 2013 [cit. 2021-12-13]. Dostupné z: https://law.yale.edu/sites/default/files/documents/pdf/Intellectual_Life/Community_Corrections_and_the_Road_Ahead_for_Re-Education_Through_Labor_ChinaFile.pdf

WOO, Margaret Y.K. Justice. OGDEN, Chris, ed. *Handbook of China's Governance and Domestic Politics*. London: Routledge Taylor & Francis group, 2013, s. 53–66. ISBN 9781857436365.

WU, Harry. Inside the Laogai. *Index on Censorship* [online]. 1997, **26**(1), s. 48–49 [cit. 2022-01-05]. Dostupné z: <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/030642209702600108>

WU, Harry. *Laogai: the Chinese Gulag*. Boulder: Westview Press, 1992. ISBN 0813381541.

Xinjiang de zhiye jineng jiaoyu peixun gongzuo 新疆的职业技能教育培训工作 (Xinjiangské centra pro profesní přeškolení). In: *People's Daily Online*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Guowuyuan Xinwen Bangongshi, 2019. Dostupné také z: <http://politics.people.com.cn/n1/2019/0816/c1001-31299999.html>

YU, Jianrong. The Two Stages of the Re-education Through Labour System From Tool of Political Struggle to Means of Social Governance. *China Perspectives* [online].

2010, **2010**(2), s. 66–72 [cit. 2022-01-15]. ISSN 2070-3449. Dostupné z: doi:10.4000/chinaperspectives.5276

ZHANG, Albert, Jacob WALLIS a Zoe MEERS. *Strange bedfellows on Xinjiang: The CCP, fringe media and US social media platforms* [online]. Barton: Australian Strategic Policy Institute (ASPI), 2021 [cit. 2021-12-12]. ISSN 2209-9689. Dostupné z: [https://ad-
aspi.s3.ap-southeast-2.amazonaws.com/2021-
03/Strange%20bedfellows.pdf?VersionId=mOh5mC5B_a08J6ntNwTC2q6GdjtWz4di](https://ad-
aspi.s3.ap-southeast-2.amazonaws.com/2021-
03/Strange%20bedfellows.pdf?VersionId=mOh5mC5B_a08J6ntNwTC2q6GdjtWz4di)

Zhonggong Zhongyang guanyu chedi suqing ancang de fangeming fen zi de zhishi 中共中央关于彻底肃清暗藏的反革命分子的指示 (Instrukce k důkladné eliminaci skrytých kontrarevolucionářů). In: *Laogai Research Foundation*. Beijing: Zhongguo Gongchandang Zhongyang Weiyuanhui, 1955. Dostupné také z: <https://laogairesearch.org/archives/ccp-cc-directive-on-thoroughly-purging-hidden-counterrevolutionaries/>

Zhonghua Renmin Gongheguo jindu fa 中华人民共和国禁毒法 (Protidrogový zákon). In: *Zhongyang zhengfu menhu wangzhan*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 2007. Dostupné také z: http://www.gov.cn/flfg/2007-12/29/content_847311.htm

Zhonghua Renmin Gongheguo lifa fa 中华人民共和国立法法 (Legislative Law of the People's Republic of China): Article 8. In: *Zhongguo Renda wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 2000. Dostupné také z: http://www.npc.gov.cn/zgrdw/npc/dbdhhy/12_3/2015-03/18/content_1930713.htm

Zhonghua Renmin Gongheguo Xianfa 中华人民共和国宪法 (Constitution of the People's Republic of China): Article 41. In: *Beijing fayuan fagui jiansuo*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 1982. Dostupné také z: <http://fgcx.bjcourt.gov.cn:4601/law?fn=chl007s177.txt&term=109>

Zhonghua Renmin Gongheguo xingfa 中华人民共和国刑法 (Criminal Law of the People's Republic of China): Article 46. In: *People's Daily Online*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 1979. Dostupné také z: <http://www.people.com.cn/item/faguiku/xingf/R1010.html>

Zhonghua Renmin Gongheguo xingzheng chufa fa 中华人民共和国行政处罚法 (Administrative Penalty Law of the People's Republic of China): Article 10. In: *Zhongguo Renda wang*. Beijing: Zhonghua Renmin Gongheguo Quanguo Renmin Daibiao Dahui, 1996. Dostupné také z: <http://www.npc.gov.cn/npc/c30834/202101/49b50d96743946bda545ef0c333830b4.shtml>

ZHOU, JOSEPH. The Chinese Correctional System and its Development. *International Journal of Comparative and Applied Criminal Justice* [online]. 1991, **15**(1–2), s. 15–32 [cit. 2022-01-12]. ISSN 0192-4036. Dostupné z: doi:10.1080/01924036.1991.9688952

Zuixiao de yinjunzi nianjin shi sui, dupin zhengzai zoujin qingshaonian 最小的癮君子 年仅 10 岁 毒品正在走近青少年 (Nejmladšímu narkomanovi je 10 let, drogy se dostávají k teenagerům). In: *Sina News* [online]. Beijing: Sina News, 2001 [cit. 2022-02-02]. Dostupné z: <https://news.sina.com.cn/c/285889.html>